Utbildningsinspektion i Kållekärrs och Långekärrs skolor, förskoleklass och grundskola årskurserna 1–6

Innehåll

Inledning 1
Underlag 1
Beskrivning av rektorsområdet 2
Sammanfattande bedömning 2
Bedömning av resultaten 3
Bedömning av genomförandet 5
Bedömning av förutsättningarna 8

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Kållekärrs och Långekärrs verksamhetsområde genom besök i Kållekärrs skola den 20–21 mars 2007 och Långekärrs skola den 22 mars 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/ Inspektion).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Tjörns kommun och från skolorna**,** dels den information som samlats in under besöken. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolorna från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I skolorna intervjuades elever, lärare och rektorn samt föräldrar med barn i olika årskurser. Även spontana samtal genomfördes med elever och personal. Inspektörerna besökte lektioner i samtliga årskurser. Även andra iakttagelser i

skolmiljön och studier av dokument som finns på skolorna utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Tillförordnande rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av rektorsområdet

Kållekärrs skola	**Antal barn/elever**
Skolbarnsomsorg	76
Förskoleklass	29
Grundskola	125

Långekärrs skola	**Antal barn/elever**
Skolbarnsomsorg	19
Förskoleklass	3
Grundskola	49

Källa: *Kommunens statistik*

Skolorna ingår i det ”Norra skolområdet” och är således belägna på norra delen av Tjörn. Skolorna erbjuder utbildning för förskoleklass och grundskola årskurserna 1–6. Vid skolorna finns även fritidshemsverksamhet. Båda skolorna är fint belägna och omgivna av skön och omväxlande natur. Vid Kållekärrs skola arbetar barnen till stor del i åldershomogena klasser och vid Långekärrs skola finns både åldersblandade och åldershomogena klasser.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid skolorna och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att förskoleklassverksamheten stimulerar barnens möjligheter till utveckling och lärande samt lägger en grund för fortsatt skolgång. Fritidshemsverksamheten har tydliga planeringsdokument och inspektörerna bedömer att det pedagogiska arbetet på fritidshemmen berikar varje elevs mångsidiga utveckling och lärande.

Inspektörerna bedömer att skolorna har goda rutiner avseende elevinflytande genom formella samverkansorgan och i huvudsak upplever eleverna att skolmiljön är både fysiskt och psykosocialt trygg.

Inspektörerna bedömer att skolorna har en mycket väl fungerande organisation för elever i behov av särskilt stöd och att skolorna har goda förutsättningar i fråga om tillgång till utbildade lärare. Inspektörerna bedömer även att undervisningslokalerna är ändamålsenligt utformade och att eleverna har tillgång till läromedel som behövs för en tidsenlig utbildning.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Elever vid Kållekärrs skola upplever inte skolmiljön som lugn och trygg (1 kap. 2 § skollagen och 7 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling).

- Skolorna har inte upprättat likabehandlingsplaner enligt de krav som ställs. (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Eleverna får ingen undervisning i hem- och konsumentkunskap och teknik före utgången av årskurs 5 vilket medför att eleverna inte ges möjlighet att nå målen i ämnena i årskurs 5 (2 kap. 6 § grundskoleförordningen, förordningen om kursplaner för grundskolan och bilaga 3 till skollagen).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Skolorna bör arbeta för att öka elevernas kännedom om kursplanernas mål i grundskolan.
- Skolorna bör utveckla arbetssätten för att främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den egna lärsituationen.
- Lärarnas kännedom om kursplanernas mål bör förbättras och arbetsplanerna bör utvecklas.
- Skolorna bör i högre utsträckning samverka mellan förskoleklassen och årskurs 1 samt med årskurserna 7–9 vid exempelvis Häggvallsskolan.
- Kållekärrs skola bör klargöra om elevgruppens sammansättning i den särskilda undervisningsgruppen är bra för eleverna.
- Skolornas verksamhetsberättelse bör utvecklas för att bättre motsvara kraven enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet.
- Skolorna bör säkerställa elevernas tillgång till fungerande IT-utrustning.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolornas elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen, de nationella kursplanerna och programmålen.

Kunskaper

Utbildningen i förskoleklassen skall enligt styrdokumenten stimulera varje barns utveckling och lärande samt ligga till grund för fortsatt skolgång. Enligt personalen ges barnen i förskoleklassen möjlighet till både lek och lärande. Huvuddelen av verksamheten är fokuserad på leken. När inspektörerna besökte förskoleklasserna noterades att leken och lärandet ofta sker som en integrerad helhet. Personalen i förskoleklassen har tagit fram egna mål för sitt arbete. Dessa mål är enligt inspektörernas bedömning i harmoni med läroplanen. Inspektörerna bedömer att personalen arbetar på ett planerat och ändamålsenligt sätt avsett för verksamhetsformen och att förskoleklassverksamheten genomförs på ett bra sätt. Verksamheten stimulerar barnens möjligheter till utveckling och lärande samt lägger en grund för fortsatt skolgång.

De nationella kursplanerna redogör för vad alla elever skall lära sig och enligt läroplanen skall en skola ständigt följa upp och utvärdera. Skolorna följer upp hur det går för eleverna i engelska, matematik och svenska genom bland annat de nationella proven. I de naturorienterade ämnena (NO) och i de samhällsorienterade ämnena (SO) görs uppföljningen bland annat med stöd av de individuella utvecklingsplanerna.

Tabell 1. *Andelen elever (%) vid Kållekärrs skola som nått målen vid de nationella ämnesproven i årskurs 5.*

År	Engelska	Matematik	Svenska
2005	84	94	81
2006	94	91	94

Källa: *Skolans statistik*

Tabell 2. *Andelen elever (%) vid Långekärrs skola som nått målen vid de nationella ämnesproven i årskurs 5.*

År	Engelska	Matematik	Svenska
2005	74	100	95
2006	100	100	100

Källa: *Skolans statistik*

Enligt lärarna har de själva en god bild av elevernas kunskapsutveckling även i övriga ämnen, men det görs inte någon systematisk kunskapsuppföljning i relation till nationella mål att uppnå. Inspektörerna bedömer att skolan bör följa upp och utvärdera elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen.

Verksamhetsberättelsen från 2005 innehåller en kvalitetsredovisning, men i den finns inga kunskapsresultat redovisade och således inte heller någon analys av resultaten. Se vidare avsnittet ”Kvalitetssäkring och förbättringsarbete”.

Enligt läroplanen skall skolan klargöra för eleverna vilka mål utbildningen har. Detta är en förutsättning för att eleverna skall kunna utöva ett inflytande och påverka i enlighet med intentionerna. Vid intervjuer med både lärare och elever framkommer att eleverna inte har någon större kännedom om de nationella målen. Enligt lärarna har de inte tillräckligt tydligt upplyst eleverna om vilka mål de skall nå. Detta gör att eleverna snarare uppfattar lärarnas val av stoff och arbetssätt som målet med utbildningen istället för ett medel att nå målen. Inspektörerna bedömer att eleverna i högre grad bör bli delaktiga i hur undervisningen genomförs för att nå målen och skolan bör tydliggöra innehållet i de nationella målen för dem.

Enligt läroplanen förutsätter elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling att de tar ett allt större ansvar för skolmiljön utifrån ålder och mognad. Vid båda skolorna finns formella samverkansorgan. Eleverna tycker att dessa organ fungerar bra och de tycker att det är roligt när de får vara med och påverka. Inspektörerna bedömer att skolorna har goda rutiner avseende elevinflytande genom formella samverkansorgan.

I huvudsak upplever eleverna att skolmiljön är både fysiskt och psykosocialt trygg. I en klass på Kållekärrs skola upplever dock ett flertal elever att skolmiljön är stökig och ibland otrygg. Detta framkommer från både elever, föräldrar och personal. Skolans rektor och all personal är fullt medvetna om detta och arbetar mycket aktivt med att försöka komma till rätta med dessa problem. Skolans rektor redogjorde för vilka åtgärder skolan vidtagit och vad skolan planerar att göra. Det är enligt inspektörernas mening bra att skolan arbetar med problemen, men inspektörerna bedömer att det är en brist det finns elever vid skolan som upplever skolmiljön som stökig och otrygg och att skolan måste intensifiera sitt arbete för att komma tillrätta med dessa.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet

Enligt intentionerna i läroplanen skall elevernas möjlighet till inflytande utvecklas så att eleverna i högre grad, och efter ålder och mognad, få inflytande även över sitt lärande. Intervjuer med såväl elever som personal, liksom verksamhetsbesök gjorda vid inspektionen, visar att det i skolorna finns goda exempel på hur lärarna arbetar med elevinflytande, men att det dock inte präglar hela verksamheten. Inspektörernas bedömning är därför att eleverna i skolorna bör ges ökade möjligheter att ha inflytande över sitt eget lärande.

Som tidigare nämnts finns elever vid Kållekärrs skola som känner otrygghet i skolmiljön.

Från och med den 1 april 2006 råder ett utryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Lagens (SFS 2006:67) ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje verksamhet. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra fortsatta kränkningar. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år. Se vidare Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2007:7). Inspektörerna vill påpeka att lagen ställer höga krav på kommunens arbete för att förebygga och förhindra att någon elev trakasseras eller utsätts för annan kränkande behandling. Ett viktigt led i detta arbete är likabehandlingsplanerna.

Båda skolorna har vid inspektionstillfället aktuella likabehandlingsplaner. Lagen ställer krav på att varje verksamhet skall upprätta en likabehandlingsplan. I skolornas likabehandlingsplaner kan inte respektive verksamhets specifika förutsättningar urskiljas. Det går heller inte att i planerna se hur förutsättningarna har analyserats och tagits tillvara när det gäller att utforma planen. Även ur andra aspekter, bl.a. mot bakgrund av att åtgärder som avses påbörjas och genomföras under året saknas, uppfyller planerna inte lagens krav. Inspektörerna bedömer att skolornas likabehandlingsplaner inte uppfyller lagens krav.

Inspektörerna vill påpeka att sedan den 15 oktober 2006 skall barn och elever medverka vid utarbetandet av en verksamhets likabehandlingsplan. Inspektörerna förutsätter att detta sker när nya planer upprättas.

Innehåll, organisering, och arbetssätt i undervisningen

Fritidshemsverksamheten har tydliga planeringsdokument och enligt personalen kompletterar verksamheten skolornas verksamhet. Därför bedömer inspektö-

rerna att det pedagogiska arbetet på fritidshemmen berikar varje elevs mångsidiga utveckling och lärande.

För genomförandet av de nationella målen för utbildningen skall det finnas en arbetsplan. Skolorna har arbetsplaner, men dessa varierar i innehåll och omfattning. Planerna tenderar att enbart fokusera på övergripande arbetssätt och väldigt lite på hur lärarna tänker sig att de skall arbeta för att målen skall nås i respektive ämne. Enligt lärarna finns ett behov av att upprätta planer för hur de skall arbeta med respektive ämne.

Inspektörerna noterar vid flera tillfällen under inspektionen att eleverna ges möjlighet att utveckla de kunskapskvaliteter som uttrycks i läroplanens mål att sträva mot. Lärarna vid de två skolorna känner sig förtrogna med kursplanemålen i engelska, matematik, NO, SO och svenska, men i huvudsak har inte lärarna samma djupa insikt i övriga ämnens kursplaner. Inspektörerna bedömer därför att skolorna bör öka lärarnas kännedom om kursplanernas mål samt utveckla arbetsplanerna.

Enligt lärarna och rektorn fungerar inte samverkan mellan förskoleklassen och årskurs 1 samt mellan skolornas lärare och med lärarna i årskurserna 7–9 vid exempelvis Häggvallsskolan. Det är framför allt lärarna i årskurs 6 som har behov av att diskutera målen i årskurs 9. Skolorna bör i högre utsträckning samverka mellan förskoleklassen och årskurs 1 samt med årskurserna 7–9 vid exempelvis Häggvallsskolan.

Individanpassning och stöd

Enligt skolförfattningarna skall särskilt stöd ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. Liksom för övriga skolor på Tjörn finns ett elevhälsoteam som tillsammans med kommunens centrala resursteam ansvarar för bland annat framtagande och förvaltande av rutiner samt för att stödja lärarna med att kartlägga elevers behov. Klasslärarna har ansvaret för elevvården i sin klass. När klassläraren förstår att en elev har problem att uppnå målen så lyfts problemet till arbetslaget för diskussion. När klassläraren och arbetslaget uttömt sina möjligheter skall kontakt tas med elevvårdsgruppen som sammanträder varannan vecka. Intervjuad personal menar att skolorna har finmaskiga nät som fångar upp de elever som är i behov av särskilt stöd. Samtliga elever som är behov av särskilt stöd har åtgärdsprogram.

Personalen anser att det finns en god kompetens avseende stödarbetet. Inspektörerna bedömer att skolorna har en väl fungerande organisation för elever i behov av särskilt stöd.

Vid Kållekärrs skola finns en särskild undervisningsgrupp med hela Tjörn som sitt upptagningsområde. Skolans rektor är pedagogisk ledare även för denna verksamhet. Lärarna anser att elevernas progression är god då de oftast inte behöver fortsätta i en särskild undervisningsgrupp i årskurserna 7–9. Enligt lärarna utvärderar de kontinuerligt huruvida eleverna kan återgå till ordinarie klass vilket enligt inspektörerna är positivt.

Beslut om placering i särskild undervisningsgrupp fattas i Tjörns kommun av avlämnande skolas rektor på delegation av styrelsen. För att eleven skall få det stöd som den särskilda undervisningsgruppen kan ge och som skolan konstaterat att eleven behöver måste föräldrarna ansöka om plats. Av grundskoleförordningen framgår att beslut om elevs placering i särskild undervisningsgrupp skall föregås av samråd med eleven och elevens vårdnadshavare. Samråd innebär inte att vårdnadshavarna måste vara överens med skolan om att en placer-

ing skall ske. Det är alltid styrelsen, eller i detta fall rektorn, som beslutar om stödet skall ges i en särskild undervisningsgrupp. Ansvaret för detta kan inte överföras till vårdnadshavarna. Beslut om att en elev skall undervisas i särskild undervisningsgrupp får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd. Detta framgår inte av de beslut som inspektörerna granskat, vilket inspektörerna bedömer som en brist. Att elevens vårdnadshavare gjort en ansökan om placering gör ingen skillnad härvidlag.

Beslut om anpassad studiegång fattas i Tjörns kommun av rektor på delegation av styrelsen. Det förekommer att elever inom skolan har anpassad studiegång utan att beslut om detta fattats av rektor. Inspektörerna bedömer att beslut om anpassad studiegång måste fattas för de elever där det är aktuellt.

Utvärdering av lärandet

Enligt läroplanen skall läraren utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling. Som tidigare nämnts utvärderas i huvudsak endast elevernas kunskapsutveckling i engelska, matematik, NO, SO och svenska. Se mer om detta under avsnittet ”Kunskaper” och nedanstående avsnitt.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Enligt läroplanen måste en skolas verksamhet utvecklas så att den svarar mot uppställda mål. Detta kräver att undervisningsmålen kontinuerligt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Skolorna har olika system och rutiner för sitt kvalitetsarbete. Bland annat sker detta genom att lärarna formulerar målbeskrivningar, kriterier för måluppfyllelse, nulägesbeskrivningar och åtgärder för att målet skall nås. Inspektörerna bedömer att skolorna till viss del har ett fungerande kvalitetsarbete, men eftersom lärarna i huvudsak endast utvärderar kunskapsresultaten i engelska, matematik SO, svenska och NO bedömer inspektörerna att skolorna bör se över sina rutiner för kvalitetsarbetet.

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet skall bland annat varje skola årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning. Kvalitetsredovisningarna skall innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse. I kvalitetsredovisningen skall även verksamhetens förutsättningar och arbetet i verksamheten redovisas.

För skolorna upprättas årligen en verksamhetsberättelse som inkluderar ett pedagogiskt bokslut. Enligt rektorn skall det pedagogiska bokslutet ses som skolornas kvalitetsredovisningar. Den senaste verksamhetsberättelsen är från verksamhetsåret 2005. Skolornas verksamhetsberättelse har en struktur som är framtagen av Tjörns kommun. Enligt inspektörernas bedömning har skolan till viss del ett fungerande kvalitetsarbete och de redovisade resultaten i verksamhetsberättelsen är relevanta. Innehållet i skolornas verksamhetsberättelse kan dock, enligt inspektörernas bedömning, utvecklas för att bättre motsvara kraven enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet. Angående kommunens kvalitetsarbete se vidare kommunrapporten.

Inspektörerna vill i detta sammanhang nämna att Skolverket har utarbetat allmänna råd avseende kvalitetsredovisningsarbetet.

Ledning och intern kommunikation

Enligt skolförfattningarna skall det för skolans ledning finnas en rektor som genom utbildning och erfarenhet förvärvat pedagogisk insikt. Rektorn skall

dessutom hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan. Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Rektorn ansvarar för att en lokal arbetsplan upprättas samt för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen

För ledningen av skolorna finns en tillförordnad rektor. Skolorna har under en period haft relativt hög omsättning på rektorer vilket enligt lärarna gjort att skolorna saknat kontinuitet i det pedagogiska ledarskapet. Tf rektorn är ansvarig för båda skolorna inom rektorsområdet. Ny ordinarie rektor är rekryterad och kommer att påbörja sin tjänst vid skolorna i maj 2007.

Som tidigare framgått anser sig lärarna inte ha tillräckligt goda insikter i samtliga ämnens kursplaner. Inspektörerna bedömer därför att rektorn i högre utsträckning bör fullgöra sitt ansvar avseende att styra verksamheten så att den som helhet inriktas på att nå de nationella målen i samtliga ämnen. Rektorn bör även se till att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen i samtliga ämnen.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Tillgång till utbildning

Skolan tillhandahåller undervisning i alla ämnen som timplanen föreskriver, förutom att eleverna vid skolorna inte får undervisning i ämnena hem- och konsumentkunskap samt teknik. Inspektörerna bedömer att eleverna inte ges möjlighet att nå målen för ämnena hem- och konsumentkunskap samt teknik före utgången av årskurs 5.

Personal

Enligt skolförfattningarna skall lärarna ha en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak skall bedriva. Författningarna ställer även krav på att personalen har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för verksamheten. I princip är samtliga lärare vid skolorna utbildade för den undervisning de bedriver.

Enligt den officiella statistiken ligger antalet lärare per hundra elever under det genomsnittliga antalet för riket.

Skolornas lärare får kompetensutveckling efter behov och generellt är personalen nöjd med det som erbjuds. Kommunen har enligt skollagen ansvar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna. Inspektörerna ser vid skolorna exempel på att bestämmelserna till fullo inte följs. En bidragande orsak till detta kan vara att personalen inte har tillräckliga kunskaper om bestämmelserna, vilket kommunen enligt skollagen skall se till. Inspektörerna bedömer i övrigt att skolorna har goda förutsättningar i fråga om tillgång till utbildade lärare.

Materiella resurser

Enligt skolförfattningarna skall eleverna ha tillgång till ändamålsenliga lokaler och läromedel. Både elever, lärare och rektorn framhåller att tillgången till läromedel och att datortätheten är god, men betonar att IT-standarden är låg. Det förekommer ofta både nätverks- och datorproblem. Inspektörerna bedömer att skolorna bör säkerställa elevernas tillgång till fungerande IT-utrustning. I övrigt bedömer inspektörerna att undervisningslokalerna är ändamålsenligt utformade och att eleverna har tillgång till läromedel som behövs för en tidsenlig utbildning.

Datum	Ort
2007-08-23	Göteborg

Erik Bergeå

Leif Aljered

Hanna Carson Lans